

Metropolitní plán hl. m.

Prahy **LEKTORSKÝ POSUDEK**

Jan Jehlík

16. 11. 2017

Pozn.: text popisuje podstatné body posudku, nepokrývá celou strukturu podkladu

ÚVODEM

Lektorský posudek je zpracován na základě smlouvy o dílo č. ZAK 17-0254/13 „Lektorské posudky pro verzi 3.X návrhu MPP“ ze dne 31. 8. 2017 a jejího dodatku ze dne 31. 10. 2017. V rámci zpracování posudku proběhly 2 pracovní schůzky se zástupci objednatele, přičemž druhá schůzka a následné komentáře zástupců objednatele reagovaly na před tím zaslané pracovní koncepty lektorských posudků. Následující posudek proto vychází z tohoto procesu. Na komentáře tato konečná verze reaguje trojím způsobem: 1. tam, kde šlo v konceptu o potřebu vysvětlení a vysvětlení bylo přijato, je v konečném posudku bod vypuštěn; 2. tam, kde vysvětlení nebylo shledáno dostatečným, bod zůstal, případně byl rozšířen o podrobnější specifikaci; 3. tam, kde autor posudku nesdílí názor zástupců objednatele, bod zůstal. Autor posudku je též srozuměn, že verze MPP 3.X již byla během zpracování posudků aktualizována, mj. i na základě podnětů z posudků a že některé body tohoto posudku jsou již bezpředmětné. Nicméně úkolem je stále vyjádřit se k verzi 3.X.

CELKOVĚ

Metropolitní plán je plánem odpovídajícím současným tendencím urbanistického plánování. Jeho základem je popsat *kvalitativní* znaky prostředí oproti *kvantitativním* popisům plánů předchozích. Vychází především ze stabilizace stávajících hodnot, proto se snaží o poctivý popis městských charakterů a hodnot. Jako základní prvky města proto vymezuje přirozeně vnímané a měřítkově uchopitelné lokality a hierarchizovanou a srozumitelnou síť veřejných prostorů (resp. prostranství). V tomto rámci usiluje o kompaktní město s jasně vymezenými a chráněnými hranicemi růstu a současně o město polyfunkční s měkkými a prostupnými rozhraními a blízkými a dostupnými každodenními cíli. A hlavně: interpretuje město jako jedinečnou entitu formovanou originální krajinou a vlastní historií. Plán v tomto podání není funkcionální konstrukt, ale nástroj k uchování *obrazu* města. Proto je třeba vysoko hodnotit jeho principiální směřování a celkovou stavbu. Následující poznámky proto vycházejí z evidentních ambicí plánu a jeho zpracovatelů, a v tomto

směru se snaží ve smyslu sparringpartnerství pomoci zpřesnit tento dokument a přiblížit jej veřejnosti, nejen odborné.

Co je cílem územního plánu?

1. Popsat cíle vývoje města v daném horizontu a měřítku: SPLNĚNO

MPP: Intenzita („dostřednost“, hranice, potenciál), Stabilita („vrstvené město“, krajina, charakter)

Je trochu komplikované tyto cíle v textu najít a uspořádat do jasného celku, nacházejí se v rozpětí čl. 14 – 55 (42 článků!), z nichž některé údaje nejsou cíli, ale obecnými konstatacemi či definicemi. Čl. 14 bez přípravy hovoří o krajině (jakkoliv v konceptuální rovině), čl. 15 vymezí pojmy základní a dílčí koncepce, přičemž *Základní koncepce* má svojí Hlavu I, dílčí koncepce nejsou explicitně takto dále pojmenovány a nemají svůj oddíl; *4 souhrnné principy* následují až po *10 tezí* bez vzájemné provázanosti; následují *Metropolitní priority* jako samostatný a poté *Urbanistická koncepce* jako samostatná Hlava II ale i *Koncepce (otevřené) krajiny* má svojí samostatnou Hlavu III (to není součástí urbanistické koncepce jako syntetizujícího záměru?), dokonce i další subkoncepce jsou v horizontálním vztahu k té urbanistické. Shrnutí: součástí Koncepce je Koncepce ochrany a rozvoje hodnot, Základní koncepce, Deset tezí, Čtyři souhrnné principy, Metropolitní priority, Urbanistická koncepce, Koncepce (otevřené) krajiny, Koncepce infrastruktury. Je to komplikovaně vyjádřené, běžný člověk se v tom nevyzná. Příkladem budiž (čl. 15, odst (2): „Základní koncepce definuje především strukturální koncepci plánu. Strukturální koncepce zahrnuje urbanistickou koncepci, tedy koncepci městské krajiny včetně koncepce krajiny ve městě a paralelně koncepci otevřené krajiny.“

2. Vymezit jasně identifikovatelné dílčí územní jednotky: SPLNĚNO

MPP: Lokality, plochy, prvky

3. Charakterizovat tyto jednotky pomocí přiměřených atributů: SPLNĚNO

MPP: Krycí listy (zastavitelnost, struktura, využití, stabilita)

Není jasný vztah (definiční relace) a pozice v hierarchii územních jednotek mezi pojmy: *území, plocha, lokalita, strukturální prvek*. Jazyk se znejasňuje např.: v Části třetí (Regulativy vázané na lokalitu) jsou (např. explicitně v Hlavě III) popisovány plochy a v Části čtvrté (Regulativy vázané na plochu) jsou popisovány (prostorové) struktury. Celkové schéma popisu území je na hranici srozumitelnost – novotvary, nejasná provázanost pojmů, resp. různé významové úrovně popisu jevů atp. Viz příloha: MPP_členění dokumentu_poznámky.

4. Předepsat pravidla pro další vývoj těchto jednotek: SPLNĚNO

MPP: Regulativy, parametry

Krycí listy jsou výborným nástrojem a jsou přehledně uspořádané. Bylo by ale třeba jasná vazba na přehled a vysvětlení zde používaných pojmů (viz dále), nejsou také jasné *důsledky* zobrazení, popisu a předpisu.

5. Stanovit podmínky pro další plánovací procesy: SPLNĚNO

MPP: Územní plány vymezené části hl. m. Prahy

Stále zůstává otázka podmínky zpracování územních studií pro transformační a rozvojová území. Navzdory aktuálním defektům Stavebního zákona a jeho každodenních interpretací a navzdory správnímu uspořádání Prahy a změti kompetencí úřadů a politiků. Je ale pochopitelné, že tuto podmínku je vhodné vyjasnit až v rámci projednání návrhu MPP, není jen expertním, relativně objektivním regulativem.

OBECNĚ

Z textu příliš vyčnívá touha po změně oproti předchozím dokumentacím a de facto i Stavebnímu zákonu vyjádřená např. přemírou užití slov „struktura“ a „krajina“, pravděpodobně na hranici jazykové přesnosti. Text by měl být srozumitelným klíčem k pochopení všech pojmů popisujících město ve vzájemné logické provázanosti a proporcionalitě. Je obtížné pochopit vzájemné vazby regulací lokalit a regulací ploch, vyžaduje to jednoznačné a srozumitelné relace těchto dvou vrstev včetně vyladění definic (viz např. jevy otevřené krajiny či veřejné infrastruktury). Tato otázka (resp. otázka celkové srozumitelnosti a jednoznačné informace) je ilustrována níže a v příloze: MPP_členění dokumentu_poznámky.

KONKRÉTNĚ

Část první Úvodní ustanovení

čl. 5 e): *prostorové uspořádání x h): prostorová skladba*

čl. 6 c) *městská krajina* je pro běžného člověka nesrozumitelný pojem, krajina je podvědomě chápána jako převážně přírodní prostředí, resp. jako nezastavěné území obce. Je zřejmé, že MPP vychází z Úmluvy o krajině, kde je krajinou nazýván celý zemský povrch včetně urbanizovaných částí. Ale mám za to, že prvotním cílem plánu je kromě profesionality obsahu (o něm nemám pochyb) i srozumitelnost formy pro širokou veřejnost. A když pomínu, že sémanticky není význam „landscape“ ekvivalentem výrazu „krajina“ (překlad Úmluvy), tak mám za to, že není nezbytné v územním plánování přejímat definiční znaky ze speciálních nezávazných dokumentů, pokud to vede ke komplikaci sdělení. A zde se jedná o jeden ze základních pojmů celé práce.

čl. 6 d) Pojem *prstenec*, jakkoliv je dnes nadužívaný, není správný, protože evokuje uzavřený tvar blízky mezikruží, což vytváří mylný dojem, že plošný růst města se zákonitě odvíjí *kolem* předešlých vrstev.

čl. 6 e) *krajina za městem* – není dále používána jako vztažný pojem, plete se s dalšími pojmy se substantivem *krajina* (městská, otevřená, ve městě ...)

čl. 6 f) *krajinný park* není veřejným prostranstvím? Veřejné prostranství (jako účelový průmět veřejného prostoru) je z principu jakákoliv část území „přístupná bez omezení“ a tento definiční znak („veřejnost“) jako zásadní parametr územního plánování (a nejen toho) je třeba stavět nad ostatní atributy či definiční znaky.

čl. 6 h) text by měl být částí 6 f) a popis typů parků by měl být vzájemně porovnatelný: park v zastavěném území („městský park“) x park v otevřené krajině („krajinný park“); otázkou je tudíž, proč „sídlíšní“ park vyčleňovat, protože jde jen o jednu z forem, odlišná je spíše forma zástavby než parku. I když je zřejmé, co vedlo zpracovatele k takto složitému popisu, platí výše uvedené argumenty: srozumitelnost a tedy i jasný slovník jsou prvořadé. Jakýkoliv „park“ má svojí základní definici (resp. základní význam) v kontextu jiných pojmů (resp. popisu celého území v rámci celého díla), a další zpřesnění se provádí pomocí přívlastků či lokalizačních, kvalitativních aj. atributů.

čl. 6 j) definice je na hranici srozumitelnosti

čl. 6 q) veduta obecně není „přesným záznamem“, je třeba asi doplnit „pro účely MPP“

čl. 9 (1) a (2) nesrozumitelný text

čl. 10 (1)-(5) vyladit s čl. 5 j), vypadá to, že cílem MPP je jen definování potenciálu, který je ... „vázná na kapacitu ...lokality ...“, tedy jen kvantifikovatelné údaje o městě, ztrácí se charakter apod.

čl. 11 jak zde uvedený pojem „využití“ váže na stejný v Části třetí, Hlavě III? Není index *využití* spíše Indexem *uspořádání*?

Část druhá Koncepce

Celkově: „koncepce“ neobsahuje lokalizované ambice ale spíše definice a obecné zásady, z nichž mnohé jsou uplatnitelné na jakémkoliv městě

čl. 15 (2) „strukturální koncepce zahrnuje urbanistickou koncepci...“ – není tomu naopak?

Urbanistická koncepce → koncepce zastavitelnosti, struktury, využití a stability?

čl. 18 (1) proč jsou zrovna *modernistická sídliště* chápána jako autorská díla a jaké to má právní konsekvence?

čl. 18 (2) „... respektování původní koncepce ...“ proč zde ano a u jiných stabilizovaných území ne?

čl. 21 (1) „...spočívá v jeho PROSTUPNOSTI, poloze ...“

čl. 24 (2) *městská třída* a *bulvár* jsou odlišné typologické druhy, nelze je zaměňovat či spojovat (třída má převážně radiální charakter od krajinného rozhraní do centra, má proměnný průběh energie; bulvár má převážně tangenciální charakter (původně na místě městských hradeb), má stabilní průběh energie. Tato poznámka je zde uvedena pouze jako podnět k upřesnění příslušných definic při

případně aktualizaci Pražských stavebních předpisů. MPP tyto předpisy respektuje a nejedná se zde proto o nepřesnost.

čl. 28 první věty (1) a (3) jsou podobné, ale jejich význam se mírně liší, jednu je možno vypustit; pozor také na přílišné užívání slova „základní“ v tomto článku

čl. 34 (2) „...typy struktur ... jsou soustředěny do prstenců...“? To není pravda, protože prostorové uspořádání (*struktura*) je jednak v jedné epoše různorodé (formy, typy), jednak téměř nikdy nevytváří kompletní prstenec (tj. mezikruží)

čl. 37 (3) zde je patrný problém provázání „struktur“ s „plochami“, výčet toho co je ještě krajinou ve městě nezní logicky. „Krajina ve městě je doplněna ...“ elementy, které jsou naprosto zásadní (veřejná prostranství vč. těch v modernistických sídlištích atd.), to nejsou „doplňky“, ale podstatné složky krajiny ve městě

Hlava III proč není strukturovaná jako Hlava II (případně naopak)?

čl. 40 „Typy krajin“ – českému jazyku je bližší „typy krajiny“, množné číslo je divné, text MPP navíc zřejmě vychází z „Evropské úmluvy o krajině“, kde až na jeden případ je *krajina* zmiňována vždy v jednotném čísle.

čl. 49 Krajinná infrastruktura není jen ÚSES, ale mnohé prvky přírodní tkáně uvnitř i vně zastavěného území zkvalitňující prostředí, tedy i mimo oficiální ekostabilizační normativy.

Část třetí Regulativy vázané na lokalitu

čl. 63 a 64 v úvodních ustanoveních jsou de facto stejné charakteristiky; bylo by dobré úvodní odstavce více rozepsat pro pochopení významu těchto zásadních elementů plánu

čl. 70, 71a 73 areál je *terminus technicus* a značí většinou území pod speciálním režimem, často je pod uzavřením, zmíněné struktury tak mají implicitně zúženou charakteristiku

čl. 76 – 82 struktury otevřené krajiny jsou oproti ostatním strukturám popisovány z hlediska místních specifik, ne obecně, nomenklatura je v rámci práce anomální a působí jako nahodilý nekomplexní popis. MPP většinou popisuje území postupně od míry stavebního zásahu přes obecnou typologii ke specifickému popisu charakteru (lokality), což je skvělé. V případě otevřené krajiny jsou pojmy typologické formulovány jako popis charakteru, resp. jako individuální specifikace lokality.

Část čtvrtá Regulativy vázané na plochu

čl. 107 (1) „Uliční prostranství, ulice a náměstí ...“ to se zdá být nelogický výčet. Pokud jsou druhé pojmy podřízeny prvnímu, je to nutné napsat jinak. Potom ale: jak může být náměstí uličním prostranstvím? I tato poznámka je zde uvedena pouze jako podnět k upřesnění příslušných definic při případné aktualizaci Pražských stavebních předpisů. MPP tyto předpisy respektuje a jedná se zde proto pouze o žádost o větší srozumitelnost textu.

čl. 108 (1) a 112 (1) Čtvrťová a místní úroveň není nikde definovaná, jakkoliv je pochopitelné, že nejsou atributy vždy přiřazovány na všech úrovních hierarchického členění města.

Část pátá Krajinná infrastruktura

čl. 151 viz ad čl. 49 proč rozlišovat krajinnou a zelenou infrastrukturu? Profesionál tuší, proč je tomu tak, ale (opět viz výše), srozumitelnost se snižuje. Jednak proto, že pojmy „zeleň“, „příroda“ a „krajina“ jsou obecně v územně plánovacím a architektonickém argotu často zaměňovány a tudíž je třeba je vysvětlovat v dokumentech v rámci slovníku pojmů, jednak v tomto případě jde věcně o jedno a totéž: vytvořit v příslušné kvalitě a dimenzi kontinuální síť přírodních či/a ekostabilizujících forem.

Část osmá Veřejná vybavenost

Obecně: proč svojí dikcí a strukturou neodpovídá částem šesté a sedmé včetně konkretizace vybraných transformačních a rozvojových aktů?

Příloha: MPP_členění dokumentu_poznámky (tabulka)